

- 6- Bağımsız düşünebilme,
- 7- Uygarca tutum ve davranışları benimseyebilme,
- 8- Peşin yargılardan uzak, tarafsız görüş ve davranış özellikleri taşıma,
- 9- İnançları ussallaştırabilme, ussal niteliği olmayanları toplumsal davranış kalıplarına sokmama,
- 10- Devlet ve diğer örgütlerin işlerini, başta din olmak üzere, benzeri kurumların düşünce ve inanç sistemlerinin etkisi dışında görüp, yorumlayabilme.

Devrimci Kişilik Özellikleri (İnkılâpçı)

- 1- Cumhuriyetçi, ulusçu, devletçi, halkçı, layik kişilik özelliklerini taşıma,
- 2- Baskıcı, tepeden inmece olmayıp, başkalarını anlayışla karşılama,
- 3- Özgür düşünce ve davranış sahibi olma,
- 4- Çağdaş tutumları benimseyebilme,
- 5- Amaç ve eylemlerinde bilimi temel alma,
- 6- Davranışlarını gelişigüzel, duygusal tepkilere değil, planlı tutuma dayandırma,
- 7- Amaçları ve ulaşma yollarını önce belli araştırma süreçleri sonucu saptayabilme,
- 8- Geliştirmeyi, planlı ve araştırmaya dayanan değişme aşamalarından geçerek sağlamaya inanma,
- 9- Araştırma, değişme ve geliştirmeyi kesinlikle uyarlamada (intibak ettirmede) bulunma; bunun için de başkalarına gelişmeyi inanç olarak aşılabilme gücünde olma,
- 10- Gerek bireyde, gerek kurum veya örgütleriyle bütün toplumda devrim anlayışını "devirmek" "yıkma" çabalarına değil, sürekli ve aşamalı gelişme anlamını içeren evrimleşme düşüncesine bağliyabilmek.

Varsayım niteliğinde ve içerikleri her türlü tartışmaya açık olmak üzere öngördüğümüz bu kişilik özellikleri, kuşkusuz bazı ilkelere yinelenmiş, başka deyişle bazı kişilik özellikleri birden fazla ilke kapsamına alınmıştır. Bunun nedeni ise altı Atatürk ilkesinin birbirinden bağımsız, soyutlanmış ilkeler olmayıp, aksine birbirleriyle kaynaşık, bütünleşik bir ilkeler topluluğu oluşturmalarıdır. Öte yandan Atatürk

ilkeleri, gerçi başında Atatürk'ün adını taşıyorlarsa da aslında Atatürk'ün bir öğretisi (doktrin) geliştirilerek ortaya koyduğu düşünce ürünleri değildir. Bunlar, Türk toplumunun yüzlerce yıllık geçmişinin, onun sağduyusunda yarattığı, Atatürk'te anlatımını bulmuş ilkelerdir. Atatürk bir "doktrin adamı" olmayıp, bir ulus ve toplum önderi olduğu için, adını taşıyan ilkeler de kuşkusuz önünde gittiği toplumun öz tutum ve davranışlarının bir bakıma yansıması olmuştur. Altı ilkeye bağlı söz konusu kişilik yapısı, Türk toplumunun bireylerini, başka toplumların insanlarından ayıran, bir bakıma da onlarla bir arada yaşama gücünü ortaya koyan değerler bütünüdür. Atatürk'ün "BİR TÜRK DÜNYAYA BEDELDİR", "TÜRK ÖĞÜN, ÇALIŞ, GÜVEN", vb. özdeyişlerinde destek aldığı veya gördüğü güç aslında dünyada başka hiç bir toplumun bireyinin kişilik yapısında bu derece bütünleşmemiş üstün insanlık değerleridir. Kuşkusuz, işletilmeyen madenin zenginliği nasıl soyut bir zenginlik anlamını taşırsa, bir toplumun insanının işlenmeyen kişilik değerleri de aynı durumu yansıtır. Toplumun özünde, başka deyişle bireylerinin kişilik yapısında söz konusu özellikleri ya da değerleri, somut insan davranışlarına dönüştürecek tek düzenek veya kurum varsa o da EĞİTİM'dir. Her toplum, kendi insanının kişilik değerlerini işleyip, onu "çağdaş vatandaş" durumuna getirecek eğitim düşüncesi (felsefesi) ile ona bağlı eğitim yöntem, politika ve örgütlerini yaratmalıdır. Aksi halde salt başka toplumların eğitim amaç ve yöntemleriyle, "öykünmecilikle" (taklitçilikle) bunu yapmaya kalkışmak, söz konusu toplumun insanlarında kişilik bozulmaları ve dolayısıyla davranış bozukluklarına yol açar. Türkiye bunun şancısını yüzyıllarca çekmiş, ne yazık ki değişik türde, ancak aynı sonuçları doğurucu nitelikte olmak üzere Cumhuriyet döneminde de çekmiştir, çekmektedir de.

Günümüzde toplumlar ekonomik yapılarına bağlı olarak eğitim kurumlarını KAPİTALİST VE SOSYALİST olmak üzere iki büyük düşünce sistemini ilkelerine göre örgütlenmişlerdir. Bu ülkeler topluluğu arasına üçüncü ve üstün bir "sentezle" Türkiye, ne kapitalist ne de sosyalist olmayan, kendine özgü bir yapıyla katılmıştır. Bu üstün yapının kişilik birikimi henüz değerlendirilmediği, başka deyişle ATATÜRKÇÜ KİŞİLİK BİRİKİMİ eğitim kurumlarımızda ussal kimlikli amaç, yöntem, politika ve araçlarla işlenemediği için toplumumuzun insanı ya küme küme, ya da yaşamının belli dönemlerinde kapitalist veya sosyalist sistemin çeşitli etkileri altında kendi kişilik özünü yitirmekte, davranış bozukluklarına uğramaktadır. Gün-

müzde sağ ve sol denilen kutuplaşmalar da bu durumun değişik sözcüklerle anlatımından başka bir şey değildir.

Halkın genelde, söz konusu kutuplara uymaması, ikisine de tepki göstermesi, kişilik yapısına ters düşmesinden ileri gelmektedir. İlk, orta, yüksek öğretim ve eğitim kurumlarımız, Atatürkçü Kişilik dediğimiz toplumun özkişilik birikimine uygun bir düşünceye göre örgütlenmeyip, kapitalist ve sosyalist sistemlerin çeşitli etkileri altında karmaşık, tutarsız bir yapı özelliği taşıdıklarından, böyle bir eğitim ve öğretim sürecinden geçen toplum bireyleri ile toplum arasında bir uyumsuzluk veya yabancılaşma görülmekte, her gün bunun çok değişik olaylarına tanık olunmaktadır.

Bütün bunlardan çıkan sonuç, toplumumuzun insan yetiştirme kurumu olan eğitimin; daha önce önerdiğimiz Atatürk ilkelerine bağlı kişilik özelliklerine göre örgütlenmesinin gerektiğidir. Toplumda birey, hangi mesleğe yönelirse yönelsin, diğer deyişle, ilerde hangi mesleğin kişilik yapısını edinirse edinsin, ona öncelikle Atatürkçü Toplumsal Kişiliğinin eğitim kuruluşlarında kazandırılması gerekir. Bu kişilik, onun yaşadığı toplumla uyumunu sağlayacak temel yapısı olacaktır. Söz konusu temel kişilik yapısı üzerine, başta meslek olmak üzere, öteki kişilik yapıları gelecektir.

ATATÜRKÇÜ KİŞİLİĞİ YETİŞTİRECEK EĞİTİM VE ÖĞRETİM ORTAMININ TEMEL NİTELİKLERİ

Atatürkçü kişiliği yetiştirecek eğitim ve öğretim ortamının toplumdaki başlıca kurumları *aile, okul* ve bireyin çeşitli ilişkilerinin bulunduğu diğer *örgütlerdir*.

Altı ilkeye bağlı Atatürkçü kişilik özelliklerinde aile, okul ve diğer örgütlerin kendilerine düşen eğitim, öğretim yükünü belirlemede çok duyarlı olmaları gerekmektedir. Bu konuda, aşağıdaki bakış açısı içinde bir düşünüş yolu açılması, kanımızca olasıdır.

Ailenin Bir Eğitim Kurumu Olarak

Atatürkçü Kişiliği Yetiştirmedeki Rolü

Aile ortamı, bireyin doğal kişilik yapısının ilk oluşum yeri özelliğini taşıdığı için, dolayısıyla altı ilkeye bağlı Atatürkçü Kişiliğinin birçok öğesinin bireye kazandırılabilmesi için temel düzeyi ortaya koy-

maktadır. Kuşkusuz burada Türk Toplumunun aile ilişkilerine yaygın düşünce ve davranış örüntüsünün gözardı edilmemesi gerekmektedir. Bu örüntü içinde bazı Atatürkçü Kişilik öğelerinin doğrudan doğruya yer aldığı görülebilirken bazıları ancak ailenin eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesiyle yerleşebilecektir. Örneğin Cumhuriyetçi Kişilik öğelerinden olan “demokratik tutumlu” öğesini aile yapısında çocuğa kazandırmak, ancak kültür ve dolayısıyla ilişki düzeyi yüksek bir aile “atmosferinin” yaratılmış olmasına bağlı kalırken; aynı kişiliğin yasalara uyan, disiplinli, dengeli “sabırlı olma” öğesi Türk Ailesinin geleneksel ilişki yapısında doğal olarak bulunabilmektedir. Atatürkçü Kişiliğin temel öğelerini bireye kazandırmada temel kurum aşlında *okullar* olacağına göre, burada okul-aile ilişkileri büyük önem kazanmaktadır. Her öğrenci, çeşitli bölge ve yörelerin birbirinden farklı aile yapılarına bağlı olduğu için, öğrenciye okulda kazandırılacak kişiliğin ailede yok edilmesini önlemek; bu konuda öğrenci ailelerinin durumlarının yakından incelenmesi, öğrenciye kazandırılacak Atatürkçü Kişiliği desteklemedeki düşünce ve davranış açıklarının “ailenin eğitimiyle” kapatılmasında elde edilen başarıya bağlı kalacaktır. Bunun için örgün eğitim kurumları kendi aile çevrelerine özel eğitim yaparken; ülke genelinde ailelerin ortak düşünce ve davranış açıklarının da yaygın eğitimle giderilmesinde çalışacaktır.

Buradan görülmektedir ki aile; bir yandan Atatürkçü Kişiliği kendi gücü oranında yetiştirdiği bireye aktarma durumunda bulunurken; diğer yandan kazandırmadığı veya okulun kazandırdığını olumsuz tutumuyla yoketme çabasına giriştiği kişilik öğelerinde, örgün ve yaygın eğitim kurumlarının destekleyici çabalarına gereksinme duyacaktır.

Atatürkçü Kişiliği Yetiştirmenin Temel Kurumu Olarak Okullar

Atatürk ilkeleri üzerine kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti Devletinin vatandaşının Atatürkçü Toplumsal Kişiliğini kazanacağı temel kurum kuşkusuz okullar olacaktır. Ana, ilk, orta, yüksek öğretim ve eğitim düzeylerinde yer alan okulların gerek örgün gerek yaygın türdeki çalışmalarının söz konusu kişiliği yetiştirecek biçimde düzenlenmesi, toplumun ve devletin dayanacağı vatandaş kişiliğinin yaratılmasının temel koşuludur. Bunun için de okulların biçimsel öğretim amaçlarıyla yetinmeyip daha çok eğitimin alanına giren Atatürkçü Kişiliğin öğrencilerine kazandırılması amacı doğrultusunda yapılarını yeniden örgütlemeleri zorunluluğu çıkmaktadır. Eğer bu yola giril-

mezse, kişinin ailede başlayıp, okulda süren, meslek örgütlerinde son aşamasına gelen, kendi başına, ne yöne gittiği belli olmayan doğal kişilik “serüveninden” sağlıklı vatandaş veya toplum üyesi davranışları sağlanamaz. Her devlet toplumunun bireylerini, öğretim ve eğitim kurumlarında bir yandan mesleklere kazırlarken, diğer yandan ona kendi vatandaş kişiliğini kazandırmak zorundadır. Bunu kazandıramaz, başka deyişle okullardaki öğrencilerin doğal kişiliği üzerine bu kişilik katmanını getirmezse, o vakit kendi geleceğini doğal kişilikleri başıboş kalmış, kısacası “vatandaş” olamamış insanların düşünce ve davranışlarında tehlikeye sokmuş olur. Türkiye’de gittikçe sıklaşan dönemlerde toplum yönetiminde devletin girdiği çıkmazlarda, herhalde başta gelen temel neden; T.C. Devletinin Vatandaş kişiliği olan “Atatürkçü Toplumsal Kişiliği” okullarda öğrencilere kazandırmada düşülen büyük öğretim ve eğitim çıkmazıdır. Bu çıkmazdan kurtulma yoluna girilmedikçe, gelişme hızı izlenemeyecek derecede yüksek olan toplumun, devletçe yönetimi, sık sık “müdahaleleri” gerektirecek sancılı dönemlere girecektir.

Kültür ve eğitim düzeyleri düşük gelenekçi tavırları ağır basan aile yapılarında Atatürkçü Kişiliği destekleyici tutumları görmek nasıl olanaksız ise; aşağıda *eğitici, kişilerarası ilişki ve örgüt* açısından tek tek özelliklerini belirtmeye çalıştığımız gelenekçi eğitim ortamlarında da kuşkusuz öğrencilere Atatürkçü Toplumsal Kişiliği kazandırma söz konusu olamaz, şöyleki:

Gelenekçi Eğitim Ortamında Eğitcinin Özellikleri:

1- Eğitimde bireysel tutum gösterir. Öğrencileriyle etkileşime girmediği için, eğitici yanı değil, tek yönlü öğretici kişiliği vardır. 2- Eğitime yeni öğelerin girmesine karşı çıkar. Alıştığı geleneksel öğretim tutumunu sürdürmekte direnir. 3- Eğitimde kendine özgü yaratıcı davranışları geliştiremez, “ustasından gördüğünü yapma” anlayışıyla, “hocalarını” öyünmekle yetinir. 4- Eğitimde belli işleyiş yada çalışma düzeni kuramaz, günlük davranışlarını kararsızlığa iten kişisel eğilimlerinin dağınık görünümü içinde kalır. Örneğin, her yıl öğrettiği konulardan sıkılıp, karşısına gelen öğrencilerin farklı olduğunu düşünmeyerek, öğretim konularından bazı çıkarma yada atlamalar yapar. 5- Öğrettiği konuların “eğitim bilincine” ulaşmadığından, kendine güveni yoktur. Çünkü bildiklerinin, değeri, yararı hakkında görüşü gelişmemiştir. Bunun için öğretimini yaptığı konuların yetkilisi olmaktan kuşku duyar. 6- öğrencileri arasında kız, erkek ayırımı

yapar. Erkek öğrenci, erkek öğretmen, erkek yönetici çizgisinin üstünlük karmaşığında (kompleksinden) kendini kurtaramaz. 7- Öğretim ve eğitimini planlama anlayışı gelişmemiştir. Bunun için de gelecek eğitim dönemine hazırlanma gereğini duymaz. 8- İçinde bulunduğu öğretim ve eğitim grubunun ortak amaçları olması ve grup üyelerinin buna uygun davranması gerektiğine inanmaz. Kişisel tutumuna her zaman öncelik verir. 9- Tutumunda gerçekçi olamaz. Her dönem karşısına değişik bir öğrencinin geldiğini benimsediğinden, çoğu kez kendi öğrenciliğinin davranış üstünlüğünde takılmıştır. Aynı davranışları yıllar boyu, karşısına gelen öğrencilerden göreceği inancıyla yaşar. 10- Peşin yargılarının, eski deneyimlerinin, çoğu kez uygulamalı değerini yitirmiş sonuçlarının etkisinden kendisini kurtaramaz.

Gelenekçi Eğitim Ortamında Kişilerarası İlişki Özellikleri:

1- Eğitimde çeşitli rolleri olan kişiler, tek yönlü iletişimle uğraşlarını sürdürdüklerinden, ne kendi aralarında, ne dolaylı ilgileri olabilecek ilişki kurmayıp, yaşamdaki ilişkilerini eğitim ortamı dışındaki kişilerle düzenlerler. 2- Eğitim ortamındaki kişiler arası ilişkiler salt zorunluluklar karşısında ve çoğu kez duygusal nedenlerle kurulur. 3- Eğitim ortamında aynı rolü benimsememiş kişiler arasında bağlılık yoktur. Meslek veya "rol" arkadaşlığı kavramları gelişmemiştir. Buradaki bağlılıklar da, yaşamın genel arkadaşlık bağlılığındaki nedenlerle ve duygusal olarak kurulur. 4- Eğitim ortamının sert statü anlayışı, ilişki kurmayı engellediğinden, değişik rollerdeki kişilerle ilişki kurulduğunda, bu statülerin en az davranış koşullarına uyulmaz, taraflar birbirinin statüsünü "hiç sayarak" ilişki kurarlar. Bu durum, eğitim ortamının farklı rollerindeki kişilerini birbirinden kaçış içine iter. 5- Kişiler eğitim ortamının amaçlarına dönük gruplar kurmadıkları gibi, şu veya bu şekilde kurulmuş olanlara da katılmaktan çekinirler. 6- Eğitimin yasal yapısı gereği kurulmuş gruplar içinde zorunlu olarak gözükseler bile; kişiler bu yapıda yine de kendi özel görev anlayışlarıyla çalışırlar. 7- Eğitim ortamındaki kişiler kendi rollerini benimsemediklerinden, belli bir iş ya da görev bilinciyle çalışmazlar. İşte ya da görevlerine bağlılıkları zayıftır. Dolayısıyla rollerinden dolayı bir yaşam kanısı (tatmini) duymazlar. Kanısı, bu rollerin görev gereklerinden kaçma fırsatlarını elde etmede ararlar. 8- Gelenekçi toplumun kişilerarası özellikleri arasında belirtilen eğitim ve öğretime karşı çelişik duyguların beslenmesi, bazan desteklenip bazan gereksizliğinin savunulması, gelenekçi

eğitim ortamında da aynı biçimde geçerlidir. 9- Kişiler eğitim ve öğretimdeki sorunlarını yetkili kişilerle görüşmekten; aynı rollerin başarılı olmuş görevlileriyle bir arada bulunup, onlarla ilişki içine girmekten kaçınırlar. Kıskançlık ve çekingenlik duyguları bu kişilerde; kendi sorunlarına başka kesimlerde çare arama; bulamayınca da aynı çevrelerde olumsuz duygu ve tepkiler geliştirme eğilimine yol açar. 10- Eğitimin amaçlarına ulaşmada yasalara ve bunları yürütmekle görevli olanlara güven duyulmaz. Çoğu kez düşman gözüyle bakılır.

Gelenekçi Eğitim Ortamının Örgüt Özellikleri:

1- Bu tür ortamın örgütlerinde, sürekli "kıdemlilere" önem verilir. Örgüt düzeni onların anlayış, istek ve davranış biçimlerine göre ayarlanır. 2- Örgütte babaerki bir aile düzeninin işleyişi egemendir. Herkes, çevresine egemen tavırlar koyan "rol kıdemlilerinin" çizgisinde davranış gösterir. 3- Eğitim ortamının eğitici, eğitilen, yönetici grupları arasında ilişkiler yasal yönden kurulmuş olsa bile, yaşamsal açıdan kurulmamıştır. Bu üç büyük grup, kendilerine özgü yaşayışlarını sürdürerek, herbiri diğerlerinden kendisine uyum göstermesini ister. 4- Örgütün büyük grupları arasında hiç ya da çok sınırlı koşullarda pek az birlik ve beraberlik görülür. 5- Eğitimde öğrenci ya da eğitilenlerin belli bir disiplinle yetiştirilmesi anlayışında, örgütün eğitici ve yönetici kesimleri arasında bir tutum birliği gelişmiştir. Çoğu kez yönetici ve eğiticiler, öğrencilere karşıt düşen davranışlarda bulunurlar. Böyle bir ortamda kuşkusuz, kitle isteğine dönüşen her türlü öğrenci isteğinde eğitici ve yöneticilere uyulur. 6- Gelenekçi eğitim ortamında örgüt kesimlerini birbirine duygusal bağlar birleştirir veya ayırır. Örgütün eğitimdeki toplumsal amaçları ile bu amaçları yerine getirmedeki çıkarlarının söz konusu bağları oluşturmada rolü yoktur. 7- Örgüt kendi dışındaki çevrelerle kapalıdır. O çevrelerdeki eğitim örgütlerinin davranışlarına kuşkuyla bakılır. İşbirliği olanaklarının araştırılmasından kesinlikle kaçınılır. 8- Örgüte yeni görevler getirecek geliştirme önerilerine karşı çıkılır. Sürekli bu önerileri yapanların örgütten uzaklaştırılmalarına çaba gösterir. 9- Örgütte yeni eğitim ve öğretim araçlarının getirilmesi genel planda istenmez. Ancak, eski eğitim ve öğretim davranışlarını daha kolay yürütecek araçlar ile yöntemler büyük çapta benimsenir. 10- Örgütün eğitim ve yönetim kalıpları dışında davranış göstermeye kalkışanlara, yasal ya da yasa dışı cezalar ile baskılar uygulanarak, gelenekçi tavırda kalmaları sağlanır.

Nasıl tarımda toprağı hazırlamadan ekime geçilmezse, yukarıda özelliklerini belirtmeye çalıştığımız gelenekçe eğitim ortamını; örgütleri, yönetimleri, öğretmenleri, araç, gereç, yöntem ve politikalarıyla çağdaş özelliklere kavuşturmadıkça, devletin okullarından Atatürkçü Toplumsal Kişiliğı kazanmış vatandaşlar elde etmesi, sadece ulusal günlerin coşkulu söylevlerinde temelsiz “inanç” ya da “umut” sözcüklerinde yankılanır. Toplumu çağdaştırma hızı aile yapılarında, okullarındakinden daha güç olduğundan, Atatürkçü Toplumsal Kişiliğın temel yetişme ortamı olan okulları ve genel eğitim sistemini “gelenekçi” özelliklerden hızla arındırıp, çağdaştırma yoluna sokmada gecikilecek her anın, gelecek kuşaklara yükü kuşkusuz katmalı olacaktır.

Atatürkçü Kişiliğı Yetiştirmede Örgütsel Boyut

Örgütler aileden başlayıp, okullar, dernekler ve sonunda bireyin mesleğini yürüttüğü kuruluşlara kadar, toplumsal yaşamın merkezini oluştururlar. Okullarda kişiliğindeki toplumsallaşma süreci hızlanan birey, okul sonrası mesleki kişiliğini çalıştığı örgütte kazanır. Toplum ve devletiyle, ulus temelleri Atatürk ilkeleri üzerine atılan Türkiye Cumhuriyetinin kendi vatandaş kişiliğini elde etmede aile, okul çizgisinde boyutlanan gelişme sürecini örgütlerde de sürdürmesi zorunluluğı vardır. Okulda kazanılacak, ailede desteklenecek Atatürkçü Toplumsal Kişilik, bireyin çalışacağı veya üye olacağı örgütlerde olumsuz tutumlarla yıpratılıp, bozulmaya uğramadan meslek katmanını da aynı doğrultuda elde etmelidir. Okullardaki eğitim ortamının geriliğı nasıl Atatürkçü Toplumsal Kişiliğın yetişmesini engellerse, örgütlerdeki çalışma ortamının çağdışı zayıflık, noksanlık ve bozuklukları, okulda söz konusu kişiliğı elde etmiş bireyin bu yapısını zorlayıp, onu “sorunlu” bir insan durumuna getirebilir. Örgütü gerilikten kurtaracak veya “çağcıl örgüt” ortamını yaratacak tek güç varsa, o da *yönetimdir*. Her örgüt, yönetim gücünün üstünlük ve zayıflıklarına göre özelliğini kazanır. Örgütsel havayı (atmosferi) belirleyen güçtür yönetim. Yönetim bu gücü kuşkusuz yöneticinin kişiliğinden alır. Yöneticinin kişiliğinden kaynaklanan ve örgütü çalıştıran yönetim gücünün, Atatürkçü Toplumsal Kişilik temelinde özünü kazanması, bu gücün yer aldığı örgütsel yapıyı; kendisine katılan bireylerin Atatürkçü Toplumsal Kişiliklerinde meslek katmanını en iyi şekilde oluşturmalarını doğal olarak sağlayacaktır.

ATATÜRK İLKELERİNİN EĞİTİM VE ÖĞRETİMİNDEKİ BAŞLICA SORUNLAR

Kişilik üretici gücü olan kavramsal nitelikteki altı Atatürk ilkesi, toplumun ve devletin dayandığı temel taşları olmasına karşın; bugüne değil ulusal eğitim sisteminde kişilik yaratıcı yönleriyle ele alınmamışlar, bu çok önemli konu özdeyiş biçimindeki anlatımlarla bir bakıma geçiştirilmiştir. Oysa günümüzde “kapitalist” dediğimiz toplum ve devletler, bireylerinden örgütlerine kadar eğitim kurumlarında yarattıkları *kapitalist kişilik* üzerinde gelişirken; “sosyalist” dediklerimizde çeşitli tür ve düzeylerde yarattıkları *sosyalist kişilik* yolunda amaçlarını kollamaktadırlar. Türk Toplumunu, Atatürk’ün önderliğinde başlattığı yeni devrim ve toplum düzenini de kuşkusuz *Atatürkçü Kişilik* üzerinde geliştirecekti. Ancak ne var ki, “X. Milli Eğitim Şurası”nda içinde olmak üzere, öğretim ve eğitim düzenine; yetiştireceği *Atatürkçü Kişilik* açısından herhangi bir yaklaşımı, kamuoyuna mal olacak ciddi bir örgütlenme ile kazandırma çabası gösterilmemiştir. Yapılan çalışmalar daha çok okullarda öğrencilere, “genel kültür” ve “meslek kültürü” bilgilerinin aktarılması yönünde yoğunlaştırılmıştır. Toplumun gereksinme duyduğu Atatürkçü kişilik temelinde eğitim ve öğretim düzeni kurulamadığı için, toplumsal yaşamın temelinde yer alan eğitim kurumu; özellikle Batı Ülkelerinden sorumsuzca aktarılan, çok çeşitli model, program, teknoloji ve politikaların yığınağı durumuna getirilmiştir. Bu da kuşkusuz üstesinden kolay gelinmeyecek bir “eğitim ve öğretim kargaşası (anarşi)” olgusunu, kanser niteliğinde toplumsal yaşama kökleştirilmiştir. Atatürkçü kişilik yetiştirme temelinden yoksun eğitim ve öğretim düzenine aşağıda da belirteceğimiz bir kaç soru getirip, yanıtları üzerinde biraz durulabilseydi, kanımızca Toplum son yılların ağır sancılı dönemlerini, daha az zararlar geçirebilirdi. Atatürkçü Toplumsal Kişiliği yetiştirme açısından öğretim ve eğitim düzenimizin belli başlı kurumlarına örnek niteliğinde şu soruları yöneltebiliriz:

1- Ana okuluna gelen bir çocuğa altı Atatürk ilkesine bağlı kişilik öğelerinin hangileri, nasıl bir öğretim ve eğitim modeliyle kazandırılabilir? Bu konuda çocukların aileleri ile ne gibi ilişkiler kurularak, çocuğun bu ilk kişilik öğelerinin ailesi tarafından da desteklenmesi önemleri alınabilir?

2- Beş yıl süresince ilkokulda bir öğretmenin öğretim, eğitim ve yöntemine bırakılan öğrenciye, bu öğretmenin, Atatürkçü Ki-

şiliği ilkokul düzeyinde kazandırma gücü ne olabilir? İkokul öğretmeninin yetiştirme durumu, ilkokulda izlenen öğretim ve eğitim programları, bu okullarda da yaygın olan yönetim modeli ve yönetici kişiliği ile ona bağlı tutum ve davranışlar söz konusu kişilik eğitiminde hangi bozucu ya da destekleyici nitelikler göstermektedir? Atatürkçü Toplumsal Kişilik temeline oturtulacak bir ilkokul öğretim ve eğitim modeli dersleri, öğretmenleri, yönetim, fiziksel koşulları, yöntem ve politikaları ile başlıca hangi ölçütlere göre kurulmalıdır? Saptanacak bu ölçütlerle kurulacak yeni ilkokul öğretim ve eğitim modeli karşısında şimdiki uygulamada öncelik sırası dikkate alınır mı, peşpeşe ne gibi değişikliklere gidilecektir? Böyle bir tutum ile öğrenci ilkokulu, başlıca hangi Atatürkçü Kişilik öğelerini kazanarak bitirecek, kişiliğindeki toplumsallık düzeyi ne olacaktır? Bu kişiliği korumada öğrencinin yakın ve uzak çevresinde hangi önlemler alınmalıdır?

3- Orta öğretim kurumlarında (ortaokul, lise, meslek okulları) öğrencilere ilkokulun Atatürkçü Kişilik eğitimiyle verilmeyen hangi kişilik öğeleri kazandırılacaktır? Orta öğretim de öğrenciye verilecek Atatürkçü Toplumsal Kişilik düzeyine göre dersleri, öğretmen davranışları, yönetimi, fiziksel olanakları, yöntem ve politikalarıyla genel öğretim ve eğitim modeli ne olmalıdır? Bugünkü durumuyla kişilik eğitimi boyutu bulunmayan sadece yüzeysel "genel kültür" ve "meslek kültürü" düzeyinde modeli çizilmiş orta öğretim kurumları, Atatürkçü Kişilik temeline göre yeniden örgütlenirken, öncelikle hangi sorunlarının kısa ve uzun dönemde çözülmesi zorunluluğu içinde bulunacaklardır? Altı veya yedi yıllık orta öğretim süresi sonunda öğrenci hangi Atatürkçü Toplumsal kişilik düzeyinde, ne gibi kişilik öğelerini kazanarak yüksek öğretime veya doğrudan doğruya çalışma yaşamına geçecektir? Öğrencinin orta öğretimde edineceği Atatürkçü Toplumsal Kişilik yapısı, başta ailesi olmak üzere yakın ve uzak çevre kurumlarınca hangi önlemler alınarak korunacaktır?

4- Topluma üst düzeyde meslek adamı ve kişilik yetiştirme sorumluluğunda bulunan yüksek öğretim kurumları, Atatürkçü Toplumsal Kişiliğin, ilk ve orta düzeylerinde kazandırılmayan veya temel nitelikte kazandırılan öğelerini, hangi yöntem ve eğitim politikalarıyla yüksek öğrenim gençliğine kazandıracaklardır? Öğrencisine çoğunlukla genel ve özel meslek kültürü aktarmaktan öte, kişilik kazandırıcı eğitim ortamı yaratamamış yüksek öğretim kurum-

ları, hangi değişiklikleri geçirerek, Atatürkçü Toplumsal Kişiliği üst düzeydeki öğeleriyle yüksek öğrenim gençliğine kazandıracak yüksek *eğitim çizgisi* tutturalacaklardır? Bu konuda devletin başka kuruluşlarından ne gibi destek görme gereksinimleri olacaktır?

5- Ana, ilk, orta, yüksek öğretim ve eğitim düzeylerinin Atatürkçü Toplumsal Kişilik temelinde sürdürecekleri çalışmalara destek olmak üzere, başta aileler, devletin okullar dışındaki kamu yönetim organları ve görevlileri kesiminde yaygın eğitim yoluyla, söz konusu kişilik boyutunu destekleyici ne gibi çalışmalar yapılmalıdır? Devletçe, okulda kazanılan bu kişiliğin çevrece yıpratılmaması için hangi etkili önlemler alınmalıdır?

Buraya kadar belirttiğimiz sorular, diğer yönüyle Atatürk İlkelerinin eğitim ve öğretimdeki temel soruları içermektedir. Eğer bunlara yanıt verme yönünde bazı çabalara girişilebilirse, kuşkusuz toplumun ve devletin kuruluş temellerine uygun kişilik gereksinmesi karşılanmış olacaktır.

